

El cinema parla de dones | Recull

Març 2014

En una societat on encara calen lleis per a la igualtat entre homes i dones, és clar que aquest objectiu no està assolit. En aquest recull elaborat des de les Biblioteques Municipals i el Museu del Cinema en motiu del Dia de la Dona treballadora, ens volem apropar, des del cinema, a la lluita per aquesta igualtat recordant moments del passat i, malauradament, del present. Farem una mirada a un món global on les diferències entre cultures i realitats és, a vegades, abismal.

Veurem dones que no es resignen al paper que la societat masclista els ha assignat, que volen ser i trobar els seus propis camins per a què tots, tant homes com dones, puguem ser més lliures.

 Servei Municipal
Biblioteques de Girona
www.girona.cat/biblioteques | troba'ns també a

Museu del Cinema
Col·lecció Tomàs Mallol

Ajuntament de Girona

DRETS

Una primera tria de pel·lícules es centra en la reivindicació de drets bàsics com ara el dret a vot.

Las bostonianas (*) de James Ivory es basa en una novel·la de Henry James on s'explica la lluita de les primeres sufragistes bostonianes.

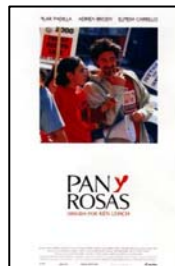

Clara Campoamor. La mujer olvidada (*) de Laura Mañá. Narra la història d'una de les primeres diputades de la Segona República espanyola que va lluitar pel dret de vot de les dones.

El Voto femenino en España (*) és un documental que com indica el seu títol ens acosta al vot femení a Espanya.

Altres lluites per la igualtat les trobem en pel·lícules com **Libertarias** de Vicente Aranda on les protagonistes esdevenen soldats de la República espanyola per defensar la incipient democràcia.

Reinvidicacions per la dignitat laboral que s'han pogut tirar endavant gràcies a la implicació de les dones les podem trobar en **La sal de la tierra** de Herbert J. Biberman que es centra en les mineres de Nou Mèxic. I **Pan y rosas** de Ken Loach on es pot veure l'explotació a què les dones de neteja als Estat Units estan sotmeses.

La ciudad del silencio (*) de Gregory Nava. Denuncia la desaparició de joves treballadores mexicanes de fàbriques situades a prop de la frontera d'aquest país amb Estats Units a través de la investigació que du a terme una corresponsal americana.

Un altre dret que no està assolit en tots els llocs del món és el de l'educació i això ho veiem en pel·lícules com **Osama** de Siddiq Barmak, on la protagonista es fa passar per noi per poder estudiar igual que la Barbara Streisand ho va fer a **Yentl** (*) situant l'acció a l'Europa oriental a principis del segle XX. **Buda explotó por vergüenza** de la Hana Makhmalbaf o **A las cinco de la tarde** (*)

de Samira Makhmalbaf, en són d'altres. En una de les obres mestres del cinema com és la pel·lícula de Satyajit Ray ***La canción del camino*** es pot veure la manera diferent en què una família bengalí educava a la seva filla i al seu fill. Era aquest últim que podia anar a escola i del qual s'espera que amb la seva millor educació pugui ajudar a la família econòmicament, quedant la filla relegada a ajudar a la seva mare en els treballs de la casa. Casa, que per altra part, si tirava endavant era per la força d'aquesta figura materna.

Altres pel·lícules relacionades:

Garage Olimpo (**) de Marco Bechis. Ambientada durant la dictadura militar d'Argentina, explica la història de María, activista política i alfabetitzadora en un barri humil, que és detinguda i tancada al Garage Olimpo.

Coraje de mujer de Karen Arthur. Explica la història d'amistat, supervivència i lluita de tres dones que superen tota mena d'adversitats durant la guerra de Texas contra Mèxic per aconseguir la independència.

Verdades verdaderas (*) de Nicolás Gil Lavedra. Sobre una mestressa de casa argentina que comença a buscar el seu nét desaparegut. És l'inici de les Madres de Mayo.

Thérèse D. (*) de Claude Miller. Thérèse és una jove obligada a casar-se per beneficiar a la seva família. Ella, però, intentarà alliberar-se d'aquest matrimoni que no la satisfà.

LA FEINA

En el món laboral també es poden veure clarament les diferències entre homes i dones.

Ens ho mostren pel·lícules com ***En tierra de hombres*** de Niki Caro on la protagonista torna al seu poble natal, al nord de Minnesota, amb dos fills, i comença a treballar a la mina de ferro on coneix en pròpia carn la discriminació i l'assetjament a què estan sotmeses les dones en un ambient tan masculí. Està inspirada en un fet real com ***Norma Rae*** de Martin Ritt, on veiem el procés de conscienciació política de la protagonista, treballadora d'una fàbrica textil del sud d'Estats Units, i el seu compromís amb la lluita sindical.

A *La pasión de Camille Claudel* (*) de Bruno Nuytten ens trobem amb un dels molts casos on les dones queden amagades rere l'ombra de les seves parelles masculines, en aquest cas l'escultora Camille Claudel rere August Rodin de qui era deixeble, musa i parella. Una dona lliure i independent que tampoc s'adaptava als convencionalismes i costums de la seva època.

O que la seva manera d'exercir la seva professió es veu alterada per la pressió de la parella com seria el cas de la història de la protagonista de *Mujeres de El Cairo* (*) de Yousry Nasrallah que deixa de banda la denúncia política per no perjudicar al seu marit i es centra en històries de dones. Històries, però, que acabaran duent-la a denunciar la situació de constant humiliació que pateixen les dones a Egipte, a tots els nivells socials, des de la dona professional d'estil occidentalitzat, a les més humils i d'estil de vida tradicional.

Hi ha altres dones que han obert camí i han assolit reconeixement en les seves professions. Uns exemples els podríem trobar en:

Ágora d'Alejandro Amenabar ens acosta a la figura de la Hypatia, brillant astrònoma, filòsofa i atea, que lluita per conservar la saviesa del món antic a Alexandria en el segle IV, quan Egipte era una província romana i la ciutat era el darrer baluart de la cultura davant un món en crisi.

Los méritos de Madame Curie de Claude Pinoteau. Situat a finals del segle XIX el film narra, en forma de comèdia biogràfica, la història d'en Pierre i la Marie Curie, els seus importants descobriments científics en el camp de la física i la seva relació sentimental. La Marie Curie és una dona en un món, el dels científics, on aparentment no hi té cabuda.

María querida de José Luis García Sánchez. Més que una biografia de la filòsofa espanyola la María Zambrano, aquesta pel·lícula vol ser un apropament a la figura d'aquesta dona que va fer del pensament un compromís poètic i personal.

Retrato de una obsesión (*) d'Steven Shainberg és un curiós biòpic sobre la fotògrafa Diane Arbus, que oposant-se a la seva ben posicionada família, s'enamora d'en Lionel Sweeney, un enigmàtic mentor que li farà descobrir el món dels marginats i l'ajudarà a convertir-se en una de les fotògrafes més prestigioses i originals del segle XX.

Amelia (*) de Mira Nair. Explica la vida d'aquesta llegendària pilot nord-americana que va desaparèixer el 1937 mentre sobrevolava l'Oceà Pacífic quan intentava donar al volta al món.

D'altres ja exerceixen la seva professió amb normalitat tot i la poca presència femenina o essent considerada, fins ara, típicament masculina.

Million Dollar Baby de Clint Eastwood. Ens explica la vida d'una altra dona en un món clarament masculí com és la boxa.

Mataharis d'Iciar Bollain. La Carmen, la Inés i l'Eva són detectius privades que en lloc de portar barret i pistola canvien bolquers, van a comprar i fan el possible per conservar la parella. Conciliar la vida familiar i la laboral no és fàcil quan es treballa desvetllant secrets aliens.

Quiero ser como Beckham de Gurinder Chadha. On una noia anglesa d'origen paquistanès comença a jugar en un equip de futbol tot i l'oposició familiar. Una pel·lícula que trenca tòpics.

ETAPES VITALS

Les diferents etapes vitals també es poden veure al cinema amb ulls de dona.

Infància: qui no recorda els ulls d'Ana Torrent en el paper d'Ana a **El espíritu de la colmena** del Víctor Erice. Les ganes de viure i la determinació de Wadja a **La bicicleta verde d'Haifaa** Al-Mansour o la trapelleria **Matilda** de Danny DeVito o la tristesa de **Ponette** (*) de Jacques Doillon al perdre la mare. O la dura realitat de les nenes vídues a l'Índia a **Agua** de Deepa Mehta.

Altres pel·lícules:

Pequeña Miss Sunshine de Jonathan Dayton i Valerie Faris. El viatge de l'Olive i la seva família en furgoneta per acompanyar-la al concurs de bellesa "Pequeña Miss Sunshine". Un viatge ple de sorpreses inesperades que no deixa indiferent als seus protagonistes.

Volando libre (*) de Carroll Ballard. L'Amy i el seu pare viuen en una petita granja del Canadà. Quan ella descobreix un niu d'oqueus abandonades decideix criar-les.

Bestias del sur salvaje de Benh Zeitlin. És la història d'una nena de 6 anys que viu amb el seu pare en un lloc aïllat del món.

Els conflictes de l'**adolescència**. On l'autoafirmació i els descobriments dels gustos i interessos poden comportar un enfrontament amb la família i la societat que els envolta especialment si no s'ajusten als paràmetres que es consideren, en aquest cas, femenins. Com la protagonista de **Roller girls** (*) de la Drew Barrymore, per poder practicar un esport dur. O la Lolita de **Como una imagen** d'Agnès Jaoui que no és precisament el prototip de noia que surt a les revistes, igual que **Precious** de Lee Daniels que alhora s'haurà d'enfrontar a un embaràs no desitjat i als maltractaments de la seva mare.

Altres pel·lícules:

Juno de Jason Reitman. Juno té 16 anys i es queda embarassada. A l'hora de plantejar-se tenir-lo i donar-lo en adopció decideix buscar els pares ideals.

Fucking Amal de Lukas Moodysson. Explica la trobada entre l'Agnes i l'Elin. Dues noies de caràcters oposats que viuen en un poble de Suècia on la primera fa poc més d'un any que ha anat a viure.

Stella (*) de Sylvie Verheyde. Acabats de fer onze anys la vida de la Stella passa en el bar que porten els seus pares i a l'institut. Estudiar no és el seu fort, però arran de conèixer una filla d'uns intel·lectuals argentins exiliats començarà a descobrir un altre tipus de vida.

A **Mamá está en la peluquería** (*) de Léa Pool, L'Élise decideix prendre les regnes de la seva família que navega a la deriva després que la seva mare els abandona d'un dia per l'altre.

Yo soy la Juani de Bigas Luna està protagonitzada per una adolescent de l'extrarradi que decideix deixar enrere els seus problemes a casa i la seva relació complicada amb un noi gelós i indecís, per poder fer tot allò que no ha pogut fer mentre estava amb ell, entre altres coses triomfar com a actriu.

Blog d'Elena Trapé on les protagonistes són adolescents que busquen emocions fortes a través de la xarxa.

En arribar a **la joventut i a la maduresa**, sovint la dona ha de continuar desenvolupant els seus projectes vitals tant laborals com familiars. Tot seguit us proposem un seguit de pel·lícules que ens porten a reflexionar sobre aquest aspectes:

Cosas que diría con sólo mirarla de Rodrigo Garcia que s'estructura en cinc episodis en cadascun dels quals una dona es replanteja la seva vida.

Tres días con la familia de Mar Coll. Després de viure una temporada a l'extranger Léa torna a Girona a causa de la mort del seu avi. Els tres dies que passa amb la família serveixen per a mostrar el joc d'aparences i la hipocresia típics d'una família de la burgesia conservadora.

A **Cosas que nunca te dije** d'Isabel Coixet, l'Ann, després d'un intent de suïcidi a causa del trencament d'una relació sentimental, troba el suport necessari per superar-lo en el telèfon de l'esperança, i amb en Don, que hi treballa com a voluntari.

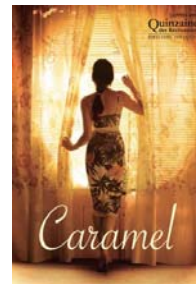
La Estrella (*) d'Alberto Aranda és un drama fresc i romàntic sobre la superació de dues dones, l'Estrella i la Trini. L'Estrella ha pres el paper de cuidar de tothom menys d'ella

mateixa però descobrirà que també té dret a ser feliç, aprèn a estimar-se i a ser independent.

Antes del amanecer de Richard Linklater relata la nit de conversa que passen Céline i Jess a Viena després de conèixer-se casualment en un tren. Aquesta conversa es repetirà anys més tard a ***Antes del atardecer*** i a ***Antes del anochecer***.

A ***Caramel*** de Nadine Labaki coneixem diverses dones que coincideixen en un saló de bellesa de Beirut, els seus problemes i els seus anhels.

Bordadoras d'Eléonore Faucher mostra el vincle filial que, com si fos un brodat, es crea entre la Claire, una jove de disset anys embarassada que ha decidit tenir el seu fill de manera anònim, i la Madame Melikian, brodatora d'alta costura.

El domingo si Dios quiere de Yamina Benguigui narra la història de la Zouina, que arriba a França des d'Algèria per reunir-se amb el seu marit que fa deu anys que hi treballa. Ve amb els seus tres fills i la seva sogra i fa els possibles per adaptar-se a la seva nova vida malgrat l'agressivitat dels veïns, els constants retrets de la seva sogra i els desconfiats silencis del seu marit.

La vellesa no és una etapa massa tractada en el cinema tot i això podem trobar algunes pel·lícules com ara ***Paseando a Miss Daisy*** de Bruce Beresford, on s'explica la relació que s'estableix entre una anciana autoritària i el seu xofer tot i la reticència inicial, o ***Mami Blue*** de Miguel Ángel Calvo Buttini, una road-movie protagonitzada per una jove hondurenya i una dona gran que viuen diverses aventures fins arribar a Huelva.

Altres pel·lícules:

Mis tardes con Margueritte de Jean Becker relata la història d'en Germain Chazes, un home madur i obès que passa les hores entre el cafè i el parc públic i es considera un pobre noi. La seva vida canviarà radicalment quan coneix la Margueritte, una anciana molt culta que li fa descobrir l'univers dels llibres i les paraules.

Poesía de Lee Changdong és la història de la Mija, una anciana que viu amb el seu nét en una petita ciutat coreana. És una dona excèntrica i plena de curiositat que per atzar s'introdueix en la poesia i comença a escriure fent evident la bellesa que pel·lesa en el seu ambient habitual.

A **Las chicas de la lencería** de Bettina Oberl, les amigues de la Martha, vídua de 80 anys que no acaba de superar la mort del seu marit, l'animen a realitzar un dels somnis de la seva vida: ser modista. Obrir una botiga de roba interior sofisticada li canviarà la vida a ella i a tot el seu poble.

El invitado de invierno d'Allan Rickman ens presenta a Frances, que després de la mort del seu marit, planeja marxar a Austràlia amb el seu fill. Les relacions amb els diferents membres de la família s'aniran fent més intenses, sobretot amb la mare de la protagonista que procura per què es quedi i afronti la realitat.

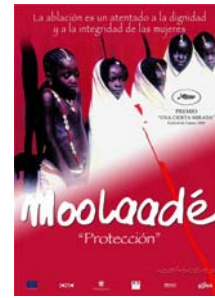
Iris de Richard Eyre. Repassa la vida de l'Iris Murdoch, una brillant filòsofa i novel·lista anglesa, avançada al seu temps. I com juntament amb el seu marit va haver d'afrontar el drama de l'Alzheimer.

A **Cleopatra** (*) d'Eduardo Mignogna, la Cleo, una mestra jubilada, i la Sandra, una popular actriu de telenovel·les, cansades de les seves vides rutinàries es llancen a la carretera per viure un cap de setmana diferent que canviarà els seus destins.

ENCARA QUEDA PER FER

En aquest apartat volem assenyalar pel·lícules que denuncien totes aquelles fites que en algun lloc potser s'han aconseguit però en canvi en d'altres encara queden molt llunyanes. Una de les coses més preocupants és el de l'ablació del clítoris que a **Moolaadé** Ousmane Sembene ens en parla. **Flor del desierto** de Sherry Hormann també ho denuncia a través del relat de la vida fascinant de la Waris Dirie, filla de nòmades africans, que aconsegueix fugir del futur que li esperava per acabar essent top model internacional, ambaixadora especial de les Nacions Unides a l'Àfrica i una de les lluitadores més fermes contra la mutilació genital femenina.

Altres temes:

El círculo de Jafar Panahi explica tres històries sobre dones a Iran, que a força de coratge han de trobar la manera de superar injustícies i desigualtats.

Offside també de Panahi, és una comèdia que pren com a pretext la passió pel futbol d'algunes dones iranianes per reivindicar els seus drets, donat que tenen prohibida l'assistència als partits.

Las mujeres de verdad tienen curvas de Patricia Cardoso, explica la història de l'Ana, una adolescent mèxico-americana de l'Est de Los Angeles, que una vegada acabats els estudis es troba amb el dubte d'anar a la universitat o de continuar amb la tradició cultural de la seva comunitat i treballar en el món tèxtil.

La teta asustada és, a la pel·lícula de Clàudia Llosa, una malaltia que es transmet per la llet materna de les dones maltractades durant l'època del terrorisme al Perú. La Fausta la pateix, i això la té aterrida i aïllada, però també guarda un altre secret, que li transformarà la vida.

Si las paredes hablasen (*) de Nancy Savoca i Cher, narra tres històries independents sobre tres dones que van viure en una mateixa casa en èpoques diferents però que comparteixen un mateix problema, un embaràs no desitjat.

PER SABER-NE MÉS:

Tot seguit us passem un llistat de llibres per acostar-vos a les dones cineastes i el tema del gènere dins el cinema.

- AROCENA BADILLOS, C. *Cine i feminisme* Alacant: Universitat d'Alacant (**)
- BACHY, V. *Alice Guy-Blaché (1873-1968). La première femme cinéaste du monde* Perpinyà: Institut Jean Vigo (**)
- BOU, Núria *Deeses i tombes. Mites femenins en el cinema de Hollywood* Barcelona: Proa (*)
- HERGUERA, I. *Mamá, quiero ser artista. Entrevistas a mujeres del cine de animación* Madrid: Ocho y medio. (**)
- HIDALGO, David. *Mujeres en la historia, el arte y el cine* Salamanca: Universidad de Salamanca (**)
- IRAZÁBAL MARTÍN, Concha. *Alice, sí está : directoras de cine europeas y norteamericanas: 1896-1996* Madrid: Horas y Horas (**)
- KAPLAN E., Ann. *Las mujeres y el cine : a ambos lados de la cámara* Madrid: Cátedra (**)
- MCMAHAN, Alison. *Alice Guy Blaché* Madrid: Plot (*)
- MERINO, Azucena. *Diccionario de mujeres directoras* Madrid: JC (**)
- RODRIGUEZ FERNANDEZ, María del Carmen. *Directoras de cine a ambos lados del Atlántico (1896-1933)* Oviedo: KRK (*)
- VVAA. *Diccionario crítico de directoras de cine europeas* Madrid: Cátedra (*)

(*) Es poden trobar només a la xarxa de **Biblioteques Públiques**.

(**) es poden trobar només a la **Biblioteca del Museu del Cinema de Girona**.

Enllaços d'interès:

La pàgina de facebook de les pioneres del cinema. Aquí podreu trobar una gran quantitat d'informació relacionada amb les dones cineastes.

<https://www.facebook.com/pioneresdelcinema>

Podeu consultar els catàlegs de les biblioteques aquí:

Biblioteca del Museu del Cinema a:

http://www.museudelcinema.cat/cat/biblioteca_cataleg.php

Servei Municipal de Biblioteques:

<http://www.bibliotequesgirona.org/cataleg.php>

Museu del Cinema
Col·lecció Tomàs Mallol

Servei Municipal
Biblioteques de Girona

www.girona.cat/biblioteques | troba'ns també a

Ajuntament de Girona